

L'ascensor social va funcionar, a cavall dels segles XVII i XVIII, almenys en el cas del manlleuenc Rafael Figueró. En pocs anys, i ajudat pel seu caràcter emprenedor, va passar de ser el fill d'un modest paraire osonenc a convertir-se en l'impressor de l'arxiduc Carles d'Àustria, i propietari de la impremta més gran de Barcelona. Xavier Camprubí, de Tona, en va investigar la trajectòria en la seva tesi doctoral, ara convertida en llibre.

Rafael Figueró, de Manlleu a impressor de l'arxiduc Carles

Xavier Camprubí descobreix la vida d'un personatge clau als segles XVII i XVIII

Manlleu

Jordi Vilarrodà

Tenia el taller d'impremta més gran de Barcelona. Un terç aproximat d'allò que s'imprimia a la ciutat a finals del segle XVII i principis del XVIII sortia de casa seva. Va editar llibres i diaris, i va ser l'impressor oficial de l'arxiduc Carles d'Àustria des que va arribar a Barcelona per disputar la corona a Felip V. Aquest era Rafael Figueró, provinent d'una família menestral de Manlleu, que va acabar essent un dels personatges més influents en la vida social, política i cultural de Barcelona, en els convulsos temps de la Guerra de Successió. La seva figura ha estat estudiada ara per primera vegada pel periodista i historiador tonenc Xavier Camprubí, en una tesi doctoral que s'ha convertit en llibre, *L'impressor Rafael Figueró (1642-1726) i la premsa a Catalunya del seu temps*, publicat per la Fundació Noguera i Pagès Editors.

Però qui era Rafael Figueró i què explica el seu fulgurant ascens? "És innegable que es va saber moure, que era una persona amb ambició", explica Camprubí. La seva família paterna era originària de la parròquia de Sant Pere de Vallcàrquera, a l'actual terme de Figaró, on tenien l'hostal. El seu pare se'n va a Manlleu, on es casa amb la filla d'una família de sastres, els Delmuns, que procedien del Lluçanès, i fa de paraire. Però el personatge clau és el seu oncle, Miquel Delmuns, que marxa a Barcelona a estudiar Medicina, cosa que li permet un ascens social. A més d'exercir de metge, se sap que Delmuns comercia amb llibres a l'engròs, té tractes amb impressors francesos de Lió i acaba comprant una impremta a Barcelona. Rafael Figueró neix a Manlleu l'any 1642, només un any després de l'esclat de la Guerra dels Segadors. Hi viurà fins l'any 1662, quan se'n va a Barcelona, on començarà a treballar en la impremta del seu oncle. "No és estrany, molta gent d'Osona va marxar després de la guerra i de

Xavier Camprubí, amb el llibre, en la presentació que se'n va fer a la Biblioteca de Manlleu

Impressor de 'La Gazeta', primer periòdic de Catalunya

Manlleu Rafael Figueró va ser el creador de la primera publicació catalana de premsa periòdica que s'acosta als diaris actuals, és a dir, que tenia continguts autòctons (fins llavors es limitaven a reproduir els d'altres publicacions europees). Era la *Gazeta de Barcelona*, que va sortir l'any 1695. Va publicar, per exemple, les notícies de les victòries del veguer de Vic, Ramon Sala i Saçala, contra els francesos aquell mateix any. A l'esquerra de les il·lustracions, la *Gazeta de Barcelona*. Al mig, es pot veure un número del *Diario del Sitio*, que imprimia ja per ordre del govern català, més proper a una forma de república que de monarquia. A la dreta, *Despertador de Catalunya*, publicació de l'any 1713 en què es justificava la decisió de la Junta de Braços de no acceptar el Tractat d'Utrecht i seguir la guerra contra Felip V.

la pesta que va venir el 1652", diu Camprubí. De fet, aquesta va ser la sort de Figueró, la de poder marxar.

Al cap de poc de ser a Barcelona, el trobem ja fent-se càrrec de la impremta de l'oncle, primer amb un soci i després tot sol. És l'any 1668, i Figueró està establert al carrer de Cotoners, amb un taller que no parerà de créixer els anys successius.

"Arriba a tenir sis premses, la converteix en la més gran impremta de la ciutat". En aquell moment, Barcelona tenia una dotzena de tallers d'impremta. "El de Figueró seria equiparable a la mida mitjana dels impressors d'Europa en aquell moment".

Però sembla que encara no estava prou satisfet, i aspirava a més. Figueró ja era impressor del braç militar,

el que representava els cavallers a les Corts Catalanes, i de la Cancelleria Reial, és a dir, del virrei. Quan arriba a Barcelona l'arxiduc Carles d'Àustria, el manlleuenc demana per ser impressor reial, i se li concedeix. "Aquí no existia el títol, a Castella sí, i es donava a persones properes a la cort... el que és extraordinari és que l'obté el fill d'una família humil de

Manlleu", explica Camprubí. Segurament, al darrere hi ha una explicació econòmica: l'arxiduc, ara ja Carles III, necessita recursos per fer la guerra i gent ben posicionada que li faci préstecs. Se sap que Rafael Figueró li deixa unes 250 lliures, i es compromet així amb la causa austriacista.

Aquest compromís s'allargarà durant tot el període de la Guerra de Successió i fins al final. L'arxiduc Carles se'n va l'any 1711, coronat emperador, i l'emperadriu l'any 1713, però Figueró segueix fent anar la impremta. D'aquí en sortirà un document excepcional, el *Diario del Sitio y Defensa*, el diari del setge de Barcelona, durant els anys 1713 i 1714. El manlleuenc n'imprimeix 42 números fins l'agost, abans de la caiguda de Barcelona. "Possiblement tenia en premsa el número de setembre, el que descrivia l'assalt final, però ja no l'arriba a fer". Amb el declivi de la causa, comença el seu declivi personal. El duc de Berwick en persona el desposseeix del títol d'impressor oficial, que passa a Josep Teixidor, un fidel felipista. La impremta del carrer de Cotoners ha quedat destruïda per una bomba, i ha de fer-ne una altra, però l'activitat ja torna a ser mai la mateixa. "Acaba imprimint només llibres, pateix la repressió econòmica". Se li mor el fill, Rafael Figueró i Jolis, fruit del matrimoni amb una torellonca, Elisabet Jolis, i que l'havia de succeir en el negoci. L'impressor mor l'any 1826 amb la impremta oberta encara, als 84 anys, una edat molt avançada per l'època. Sense descendència directa, els marmessors ho venen tot. Se'n fan 2.700 lliures, que és una quantitat gens menyspreable. El que valia de debò, en una impremta, eren els tipus, les lletres, que es pagaven a pes però molt bé. "Aquesta quantitat vol dir que n'hi havia molts, que es tractava d'una impremta molt ben guarnida". De fet, Figueró era el primer impressor que havia obtingut a Barcelona el permís per fondre tipus de lletra, i havia enviat el seu fill a Itàlia a aprendre'n. Al final, fins i tot havia dut a Barcelona un fonedor especialitzat italià, Tomaso Plongari. Amb els tipus dispersats, s'acabava la història de la impremta més gran de Catalunya a l'època, fruit del caràcter inquiet d'un manlleuenc.